HE eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta HE 40/2016 vp

Perustuslakivaliokunta 9.9.2016

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Mistä kyse? 1/2

- Uusi sääntelymalli
- Uudistetaan tuotesääntelyn rakennetta (työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala)
- Uusi viranomaisten markkinavalvontaa koskeva horisontaalinen laki tietyillä tuotesektoreilla
- Osa EU:n tuotedirektiivipaketin täytäntöönpanoa.
- Keventäisi tuotelakien rakennetta nykyisestä.
- Korvaisi tuotesektorilaeissa olevat säännökset markkinavalvonnasta.
- Pitkälti lakitekninen ratkaisu. Ei merkittävää muutosta nykytilaan tuotteiden markkinavalvonnassa.

Mistä kyse? 2/2

- Lain valvontaviranomaiset:
  - Markkinavalvontaviranomainen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
  - Ulkorajavalvontaviranomainen, Tulli
- Markkinavalvonnalla tarkoitetaan viranomaisten toimintaa Euroopan unionin sisämarkkinoilla tuotteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi.
- Markkinavalvonnassa varmistetaan, että tuotteet täyttävät niille asetetut vaatimukset, eivätkä vaaranna ihmisten terveyttä, turvallisuutta tai muita yleisten etujen suojeluun liittyviä seikkoja.
- Markkinavalvonta on pistokokeenluonteista, eikä kattavaa täysvalvontaa.

Tuotesääntelyhankkeen hallituksen esitykset

- **Kaikkiaan yhteensä 8 hallitusten esitystä.**
- **2 hallituksen esitystä koskien horisontaalisia lakeja**
  - Laki eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista (278/2016) irrotettiin muusta lakipaketista. Laki annettiin 22.4 ja tuli voimaan 27.4.2016.
  - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta (HE 40/2016 vp).
- **4 hallituksen esitystä, joista talousvaliokunnan mietintö:**
  - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta (HE 19/2016 vp)
  - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 20/2016 vp)
  - Hallituksen esitys eduskunnalle hissiturvallisuuslaiksi, (HE 23/2016 vp)
  - Hallituksen esitys mittauslaitelain muuttamiseksi (HE 30/2016 vp)
- **2 hallituksen esitystä annettiin 7.7.2016 eduskunnalle**
  - Hallituksen esitys eduskunnalle sähköturvallisuuslaiksi ja laiksi eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista annetun lain muuttamisesta. (HE 116/2016 vp)
  - Hallituksen esitys eduskunnalle painelaitelaiksi (HE 117/2016 vp)

Tuotesääntelyhankkeen ehdotusten kattamat tuoteryhmät

- vaa’at,
- mittauslaitteet,
- yksinkertaiset painesäiliöt ja painelaitteet,
- räjähdystarvikkeet
- räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettävät laitteet ja suojausjärjestelmät (ns. ATEX),
- hissit ja niiden turvakomponentit,
- sähkölaitteet,
- sähkömagneettinen yhteensopivuus (EMC)
- pyrotekniset tuotteet .

Valitun sääntelymallin hyötyjä

- **Markkinavalvontamenettelyt yhdenmukaistuvat eri tuotesektoreissa mikä helpottaa työtä viranomaisissa ja hyödyttää myös talouden toimijoita (yrityksiä) säännösten noudattamisessa ja seuraamisessa.**
- **Selkeytetään yhteistyömenettelyä markkinavalvontavalvontaviranomaisen ja Tullin välillä ulkorajatilanteissa, mikä tehostaa valvontaa.**
- **Lain soveltamisalaa voidaan laajentaa myöhemmin koskemaan myös muita tuoteryhmiä ja siten yhdenmukaistaa ja keventää sektorikohtaista kansallista tuotesääntelyä myös muiden hallinnonalojen lainsäädännössä (erityisesti ns. NLF-mukautetun sääntelyn osalta).**
- **Joustavampi lainsäädännön rakenne kansallisesti hallinnoida EU:sta tulevia muutoksia.**

Markkinavalvontalaki - tuotesektorilait

- **Lain soveltamisalapykälässä sektorilait kytketty markkinavalvontalakiin. Sektorilaeissa viitattaisiin markkinavalvontalakiin.**

- **Markkinavalvontalain ja substanssilakien riippuvuus toisistaan.**
  - Kansallinen soveltamisala erityissäädöksissä useissa sektoreissa laajempi (kansallisen sääntelyn osuus).
  - Muun muassa laitteiden / laitteistojen käytön aikaista turvallisuuden valvontaa koskeva kansallinen sääntely jää tuotesektorilakeihin.

Esityksen suhde perustuslakiin

- Esityksessä arvioitu ehdotettavien säännösten perustuslainmukaisuutta seuraavien perusoikeuksien näkökulmasta:
  - PL 2.3§ Oikeusvaltioperiaate
  - PL 10 § Kotirauhan suoja
  - PL 15 § Omaisuuden suoja
  - PL 18 § Elinkeinovapaus
  - PL 21§ Oikeusturva
  - PL 124§ Julkinen hallintotehtävä

Valvonnan toimenpiteet – viranomaisen oikeus tehdä tarkastuksia

- **Lakiehdotuksen 9 §**
- **Viranomaisen tarkastustoimivaltuudet on pyritty laatimaan perustuslakivaliokunnan kotirauhaa koskevan käytännön mukaisesti ja säännöksissä viitattu hallintolain (434/2003) 39 §:ään.**
- **Ehdotuksessa on suljettu pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat viranomaistarkastusten ulkopuolelle.**

- **Mikäli jollain tuotesektorilla tästä on tarpeellista poikkeuksellisesti säätää, tulisi tästä tarvittaessa erikseen säätää sektorisääntelyssä.**

Valvonnan toimenpiteet - tuotteen vaatimustenvastaisuustilanteet 1/2

- **Markkinavalvontaviranomaisen valvontakeinojen käyttö suhteutettu tuotteen vaatimustenvastaisuuteen ja tuotteen aiheuttamaan riskiin Euroopan unionin lainsäädäntö huomioiden.**

- **Markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuudet:**

  Ensisijassa lakiehdotuksen 17-22 §:t
  - Toimenpidemääräys
  - Kielto
  - Täydentävät määräykset
  - Palautusmenettely
  - Väliaikainen kielto
  - Tiedottamisesta määrääminen

  Poikkeustilanteet - vakavan riskin tuote (lakiehdotuksen 23-25 §:t):
  - Maastaviennin kieltäminen
  - Toimenpiteen teettäminen
  - Hävittämismääräys

Valvonnan toimenpiteet - tuotteen vaatimustenvastaisuustilanteet 2/2

- **Markkinavalvontaviranomainen-Tulli -yhteistyö NLF-asetuksen 27-29 artiklojen soveltamiseksi**
  - Lakiehdotuksen 8-11 §:n mukaiset valvontaviranomaisen toimivaltuudet (viranomaisen näytteenotto- tarkastus- ja tiedonsaantioikeudet yhteistyötä tukemaan).
  - Markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuus kieltää tuotteen markkinoille saattaminen 18 §, antaa maastavientikielto ja hävittämismääräys (23 §+ 25 §).
  - Tullin tehtävä valvoa markkinavalvontaviranomaisen antaman hävittämismääräyksen ja maastavientikiellon noudattamista 4.2 §:n nojalla.

- **Lisäksi markkinavalvontaviranomaisella:**
  - Oikeus saada virka-apua poliisilta (15 §)
  - Oikeus tehostaa lain nojalla annettua kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai teettämisuhalla (28 §).

Yhteenveto

- **Markkinavalvonnalla pyritään ihmisten turvallisuuden ja terveyden sekä omaisuuden ja ympäristön suojeluun.**
- **Lakiehdotuksessa viranomaisista ja viranomaisten toimivaltuuksista säädettäisiin täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.**
- **Ehdotettujen viranomaisten toimivaltuuksien katsotaan olevan perusteltuja laissa suojattavien tärkeiden intressien suojaamiseksi ja oikeasuhtaisia hallintolain suhteellisuusperiaate huomioiden.**
- **Ehdotuksella ei puututtaisi kotirauhaan tai elinkeinovapauteen enempää kuin on välttämätöntä laissa suojattavien intressien suojaamiseksi.**
- **Myös ympäristöperusoikeuden toteuttamisen näkökulmasta ehdotettuja elinkeinovapautta rajoittavia säännöksiä voidaan pitää perusteltuina.**
- **Ehdotuksessa ei säädettäisi ilmoittamis- rekisteröinti- tai lupamenettelystä viranomaiselle.**
- **Omaisuudensuojan turvaamisen kannalta sääntely ei olisi ongelmallista vaan oikeassa suhteessa sääntelyllä suojeltavaan intressiin nähden.**
- **Ehdotettu sääntely muutoksenhausta vastaa perustuslakivaliokunnan lausuntoa muutoksenhakujärjestelmän kehittämisestä.**

Pauliina Kanerva
pauliina.kanerva@tem.fi